

Zaaimiddag in Den Haag. Foto Geert van Poelgeest

Hoe allerlei acties en projecten het insecten naar de zin moeten maken

Bloeiende zoden aan de dijk

Bart de Coo

Op het gebied van drachtverbetering voor bestuivende insecten tuimelen de initiatieven over elkaar heen. In Nederland is een heel legertje van initiatiefnemers en vrijwilligers actief met een keur aan projecten. 'Transition Towns', 'Dordrecht Bloemrijk', een eindeloze rij lindebomen langs de snelweg in Maastricht, Groningen, Hoensbroek, Zeewolde en natuurlijk de reeks acties van 'radio-imker' Pim Lemmers uit Heemstede; het is te veel om op te noemen. Al deze ondernemingen en initiatieven zijn nog geen tien jaar oud. Daarmee lijken ze allemaal geïnspireerd door de zorgwekkende berichten over teruglopende aantallen bestuivende insecten en massale wintersterfte onder honingbijen. 2012, het Jaar van de Bij, was vast en zeker een katalysator. Vaak wordt afnemende dracht, naast andere, als één van de oorzaken voor de druk op bestuivende insecten genoemd. Aan drachtverbetering moet door een particulier toch het nodige bij te dragen zijn, zo lijken de initiatiefnemers te denken. Hoe voeren ze hun plannen uit en waar betalen ze dat van? Wat bezielt ze?

Jaap en Eric

Twee 'grote jongens' op dit gebied zijn

Jaap Molenaar van de Bijenstichting en Eric van Oijen van Food4bees. Jaap wierf deelnemers voor de inzaai-projecten aanvankelijk via de site van de Stichting, maar dat bleek al spoedig nauwelijks meer nodig te zijn, omdat mensen het zogeheten Bijenlint (zie pag. 6) zelf wisten te vinden. Jaap werd bijvoorbeeld zelf gebeld door het Friese Elfsteden-Bijenlint. Allerlei mensen doen mee, zoals gemeenten en scholen en een Amerikaans bedrijf staat zelfs op het punt om de stichting te sponsoren met de inzet van personeel.

Eric van Oijen doet het anders. Hij probeert actief partijen bij elkaar te brengen op kleine conferenties om zo 'cellen' te creëren, zoals hij het zelf verwoordt. Een cel is een persoon of instantie die initiatief neemt en leiding geeft op het gebied van allerlei ondernemingen die het leven van bestuivende insecten moeten vergemakkelijken; denk uiteraard aan inzaai-acties, maar ook aan een deskundiger groenbeheer door gemeenten en bedrijven. Dit netwerk moet ook, als het even kan, kennis en ervaring uitwisselen en alle ruimte geven aan initiatieven, en continuïteit waarborgen als een van de deelnemers

wegvalt. Deze cellen vormen bovendien een netwerk van ambassadeurs, mensen die de insectenzaak bepleiten bij de instanties waar ze inspraak hebben en gehoord worden.

Geert, Dirk en Lotty

Zouden er nog meer manieren bestaan om de insecten te helpen? Jazeker.

Geert van Poelgeest, werkzaam bij het Haags Milieucentrum, probeerde de zoekkaart van de KNNV, de vereniging voor veldbiologie, voor het determineren van solitaire bijen aan de man te brengen en met succes. Er volgden cursussen en excursies en een instructievel om je eigen achtertuin te beschouwen als, dan wel om te toveren tot, een bijenreservaat. Bij dat vel hoorde een zakje zaad en zo ontstond het 'Bijenbeschermingspakket'. Er was veel belangstelling voor en geïnteresseerden konden deskundigen van de KNNV bellen.

Dirk Dekker van de stichting Beelease in Amsterdam-Noord, automatiseerder van beroep, stort zich vooral op de sociale media om allerlei projecten van de grond te krijgen die het welzijn van

de bijen moeten bevorderen. Hij leidt imkers op – zo'n veertig per jaar - wat grotendeels gefinancierd wordt door het bedrijfsleven, door middel van contracten met een waarde van € 500. In ruil voor sponsoring krijgt een bedrijf naamsbekendheid en allicht een goede milieureputatie.

Maar bedrijven zijn kennelijk bereid meer te doen. Zo is er in Amsterdam-Noord een lange strook gras uitgefreesd door de gemeente, wat gefinancierd werd door bedrijven. De vrijgekomen grond wordt ingezaaid. Er is al vijf kilometer gereed; meer kilometers volgen. Dekker mobiliseert beginnende imkers, maar in de toekomst kunnen wellicht ook werklozen aan de slag. 'Bijen zijn 'aalbaar' geworden. We beleven het momentum voor dit soort initiatieven,' aldus Dekker.

Lotty van den Bosch van de afdeling Arnhem/Velp grijpt graag de NLdoet-dag aan om mensen en geld te werven voor inzaai-acties. Maar ook wijkverenigingen wordt gevraagd om medewerking en zelfs de studenten van de hogeschool Van Hall Larenstein deden in het verleden mee. Deze acties zijn in en rond Arnhem en Velp inmiddels een jaarlijks terugkerend fenomeen. Maar ze doet meer, samen met anderen uiteraard. Lotty en de haren kregen het voor elkaar om de gemeenten Arnhem en Rheden 'convenanten' te laten ondertekenen, waarin zij zich bereid verklaarden mee te werken aan drachtverbetering en andere zaken die de bijenteelt bevorderen, zoals de beschikbaarstelling van locaties voor bijenstanden, of het regelen van inspraak door burgers bij de keuze van gemeentegroen.

De Arnhemse imkers zijn graag bereid om in ruil voor medewerking, hun gemeente een gunstige pers te bezorgen, waarvan akte. Lotty voegt er wel aan toe: 'Zolang de afdelingen de gemeente niet helpen herinneren aan het convenant, is het een dode letter.'

Toekomstplannen

Het succes spoort de initiatiefnemers aan om in de toekomst nog meer te gaan doen. Zowel Molenaar van het Bijenlint als Van Oijen van Food4bees

streven naar een kennisnetwerk. Jaap Molenaar zou graag zijn site willen uitbouwen om zo te komen tot een 'kennisbank' op bijengebied. Ook Van Oijen denkt aan een 'kenniscentrum', à la de voormalige Ambrosiushoeve. Daar moeten mensen terecht kunnen voor informatie en hulp. Zo'n kenniscentrum moet onderzoek gaan doen.

Er zou een soort 'meetlat', een soort standaard moeten komen, volgens welke te bepalen is in hoeverre een gebied al dan niet bijenvriendelijk is. Ook de Hagenaar Van Poelgeest denkt met zijn toekomstplannen in dezelfde richting. Hij wil natuurlijk graag verder met het monitoren van solitaire bijen in de stad – een actie die in 2013 overigens de waarneming van een uiterst zeldzame soort opleverde –, maar afgezien daarvan denkt hij na over de aanstelling van 'tuinambassadeurs'. Die mensen moeten aan instanties en particulieren voorlichting gaan geven over het scheppen van een insectenvriendelijke omgeving.

Dirk Dekker is ook nog lang niet klaar. Hij probeert stroomvervoerder Tennet, eigenaar van maar liefst 20.000 kilometer hoogspanningsleiding in Nederland en Duitsland, over te halen om pal onder de leidingen dertig meter brede bloemenlinten aan te leggen, omdat op die plaatsen allerlei wettelijke beperkingen gelden; er mag bijvoorbeeld niets gebouwd worden. Dekker voegt eraan toe: 'Het is tot op zekere hoogte een morele kwestie. Op deze manier kan

Tennet mooi compensatie bieden voor het beslag dat ze op het landschap leggen.'

Bezieling

Op de vraag wat mensen bezielt om zo veel tijd en energie te steken in dit soort ondernemingen, lopen de reacties uiteen. Voor Van Poelgeest is het op de eerste plaats gewoon zijn werk, maar 'succes genereert motivatie.' Daar is Jaap Molenaar het mee eens. Hij is gegrepen door het 'bijenvirus' en ook hij wijst op de motivatie die uitgaat van de succeservaring. Van Poelgeest: 'Ik doe het ook uit bewondering voor de natuur en uit een verantwoordelijkheidsgevoel voor onze omgeving.' Lotty van den Bosch heeft het over 'een andere manier om mensen te interesseren.' Dirk Dekker: 'Wat mij bezielt? Tja, wat bezielt mensen om de dijken te verhogen? Het is gewoon nodig. Dit kan ik doen, dit ligt in mijn vermogen.' Van Oijen gaat er eens goed voor zitten: "Voor mij is het voor een groot deel idealisme. Waar wil ik leven? Wat wil ik nalaten? De massale bijensterfte van de laatste jaren is maar een klein deel van het verhaal voor mij. Het welzijn van andere insecten dan de honingbij drijft mij óók. Het gaat om diversiteit. Uiteindelijk gaat het om het welzijn van de mens. Je kunt wel alarm gaan slaan en gaan lopen somberen, maar ik denk dat deze manier beter werkt, zonder geschreeuw en zonder protesten, onder een andere invalshoek, op een positieve manier." ●

Een verplaatsbare 'Beeglo' van de Stichting Beelease. Het stalen frame is windvast en ijzersterk. Het steigerdoek houdt de bijen binnen en de kijkers buiten. De bijen kunnen uitvliegen door een vrije driehoek, bovenin op vier meter hoogte. De imkers werken droog en redelijk in de luwte. Voor relatief lage kosten wordt deze 8 meter brede en vier meter hoge 'stal-tent'gebouwd. Laagdrempelige huisvesting voor kasten van beginnende imkers. Foto Dirk Dekker